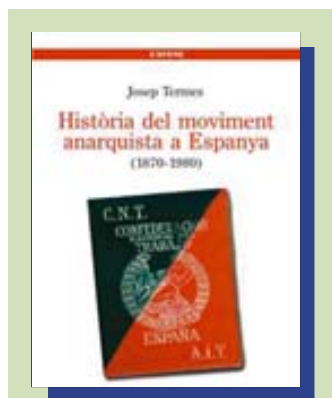

Home vale

PAU LANA O
Josep Termes explicava que Ramon Perelló i Ródenas, l'autor de cançons com ara *Mi jaca*, *Soy minero* o *La bien pagá*, era un llibertari que es va trobar com els guanyadors de la Guerra Civil es van apropiari la seva obra distorsionant la història d'un home que patia presó mentre a l'Espanya franquista les seves composicions esdevenien èxits populars. Termes utilitzava l'anècdota com la metàfora que l'ajudava a particularitzar la seva relació amb l'anarquisme espanyol i català, un moviment que després d'haver-li dedicat més de cinquanta anys d'estudi ha intentat compilar en el llibre *Història del moviment anarquista a Espanya (1870-1980)* (L'Avenç, en català; RBA, en castellà), aparegut el juny d'aquest any, un dens tractat en què l'historiador, mort el 9 de setembre passat, als 75 anys, es manté al·lèrgic als dogmatismes, allunyat de les visions maniquees, fidel al mètode de treball que reconeix que tot i que la història es basa en elements d'anàlisi objectius, no és una ciència exacta com la física o les matemàtiques, ja que el relat, influenciat com està per la feina de «l'historiador que és fruit d'una època, dels seus conflictes, de les seves experiències i les seves passions», mai és imparcial.

Fill de pagesos pobres de la Terra Alta emigrats a Barcelona, on van obrir una taverna al Camp d'en Grassot, barri a la llinda entre Barcelona i Gràcia, estudiant de farmàcia i més tard llicenciat en història, a finals

Josep Termes, l'historiador recentment desaparegut, va escriure la seva darrera obra, «Història del moviment anarquista a Espanya (1870-1980)», de set-centes pàgines, com un tractat contra els dogmatismes

«HISTÒRIA DEL MOVIMENT ANARQUISTA A ESPANYA (1870-1980)»

Autor: JOSEP TERMES
 Editorial: L'AVENÇ (RBA Llibres, en castellà)
 Pàgines: 696 / Preu: 35 €

La història de les lluites obreres d'un segle convuls.

dels anys cinquanta del segle passat es va afiliar al PSUC, el partit comunista i ortodox del qual es va esborrar quan estava a punt de caure el franquisme (1974), ja que segons les seves paraules «va deixar de ser un partit d'obriers, portat per obrers, per entrar-hi els nois de casa bona a manar». Termes va ser un investigador tenaç i encuriós que va centrar la recerca en temes propers intentant desxifrar les claus del moviment obrer, del catalanisme —«un corrent múltiple en què conflueixen sensibilitats diferents»— i en especial la implantació que va tenir a Catalunya i Andalusia una ideologia com l'anarquisme, que va centrar la seva activitat historiogràfica des de la seva tesi de llicenciatura, *Anarquisme i sindicalisme a Espanya*, quan en va investigar les arrels, fins a la seva darrera obra, que és una síntesi que va del 1870 al 1980.

Tot i que alguns dels seus col·legues i deixebles van definir Termes com un historiador que anava contra corrent, jo considero que seria més exacte dir que va ser un home valent que, allunyat del partidisme, la militància o la politiqueria, va saber presentar la història com un joc de clarobscur en què no hi ha veritats absolutes. Com ha escrit en la introducció de la seva darrera obra: «I en tot cas, voldria remarcar que la meua simpatia per l'anarquisme és matisada (ja que he preferit l'obrerisme, sindical o no), la qual cosa no suposa, en absolut, que professi hostilitat o menyspreu per aquella doctri-

na. És clar que encara m'ha entusiasmat menys el comunisme leninista estalinista, o el socialisme doctrinari. He sentit, sí, passió pel moviment obrer..., és a dir per la història dels obrers feta per ells mateixos. Exposat d'una altra manera, per l'esforç d'uns treballadors per fer-se lloc a la societat. Sempre he compartit el lema 'L'emancipació dels obrers serà obra dels treballadors mateixos'. Pot ser retòric, segurament messiànic i impossible, però és el que m'ha fet vibrar.»

Lluita i dignitat

Una vibració que en els darrers anys el va portar a investigar els fets de la Fatarella en el volum *Misèria contra pobresa* i ha convertit el seu darrer llibre en l'aportació fonamental d'un estudiós que no ha estat mai militant anarquista: «Els he conegut d'adolescent, de jove i de gran, els he llegit i estudiat tota la vida i els tracto amb molt respecte i força simpatia, cosa que no exclou una anàlisi crítica del que penso que van ser els seus errors o disbarats, al mateix temps que crec que ells —particularment els anarcosindicalistes— foren els que més força i dignitat van aportar a la lluita per la millora i l'emancipació de les classes treballadores abans de la guerra (sobretot a Catalunya).»

Entre els errors, Termes no s'està d'esmentar una certa ingenuïtat, l'idealisme, una tendència a la radicalitat interna i el fet que, massa sovint, no es va saber distanciar de la violència, però també reconeix que, més que

ent

cap altre moviment polític i social, l'anarquisme va lluitar contra les grans desigualtats creant una consciència dels drets d'unes classes treballadores que van guanyar-se l'autoestima, l'orgull i la dignitat, quan van entendre que la igualació social no tan sols havia de ser econòmica o laboral, sinó que passava pel dret al coneixement i la cultura.

Des que al primer capítol Termes presenta els antecedents de l'anarquisme espanyol –situa el naixement oficial en el Congrés Obrer de Barcelona (1870), quan es va votar la integració a l'AIT i l'acció del proletariat al marge de la política–, on recull la influència de les idees de Saint Simon, Fourier, Monturiol, Proudhom..., fins a l'epíleg, on repassa la situació després de la mort de Franco, l'autor no s'amaga quan escriu: «Aquest llibre és fruit del coneixement erudit i la investigació acadèmica però també és vida viscuda», i estructura el seu relat sobre la descripció, l'anàlisi, les estratègies i les actuacions concretes, en detriment de les doctrines i del pensament, trenant, amb paciència i tenacitat, la radiografia d'un moviment de naturalesa complexa i ambivalent. Com ha escrit: «Vol ser un llibre ponderat... Història, doncs, d'herois i de màrtirs que foren molts més que els malvats i els botxins.»

Josep Termes, autor de la *Història del moviment anarquista a Espanya*. / QUIM PUIG